

Rijksoverheid

Reactie op zienswijzen Notitie reikwijdte en detailniveau toekomst Afsluitdijk

Datum   Mei 2010

Inleiding

Structuurvisie Toekomst Afsluitdijk

De minister van Verkeer en Waterstaat werkt - samen met de minister van VROM - aan de toekomstige ontwikkeling van de Afsluitdijk. Met behulp van marktpartijen zijn vier visies (en twee overheidsalternatieven) over de ontwikkeling van de Afsluitdijk opgesteld waarbij het verbeteren van de veiligheid wordt gecombineerd met ambities op het gebied van mobiliteit, recreatie, natuur en duurzame energie.

Publieksparticipatie

De vier visies voor de toekomst van de Afsluitdijk zijn in 2008 tot stand gekomen met een breed participatietraject en een marktverkenning. Ook bij het opstellen van de structuurvisie zijn burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties betrokken en denken mee over de toekomstige ontwikkeling van de Afsluitdijk.

Plan-MER en Notitie reikwijdte en detailniveau

Volgens de Wet milieubeheer moeten de gevolgen voor natuur en milieu worden onderzocht. Daarom is het nodig om voor de structuurvisie een milieueffectrapport voor plannen (plan-MER) op te stellen. De Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) is de eerste stap in het opstellen van het plan-MER. Deze notitie is de inhoudsopgave voor het plan-MER.

Van 25 februari tot en met 24 maart 2010 was het mogelijk zienswijzen naar voren te brengen op deze NRD.

Op de NRD kwamen in totaal 8 zienswijzen binnen.

Reactie op zienswijzen en vervolproces

In deze notitie is de reactie van het bevoegd gezag op de ingebrachte zienswijzen aangegeven. Bij elke zienswijze wordt vermeld of en op welke manier de zienswijze doorwerkt in het op te stellen plan-MER. Ook zijn de adviezen van de Commissie m.e.r. over de Notitie reikwijdte en detailniveau opgenomen met het standpunt van het bevoegd gezag daarop. De Commissie m.e.r. is een bij wet ingestelde onafhankelijke adviseur, die het bevoegd gezag adviseert over milieueffectrapportages.

Het projectteam heeft de acht indieners van de zienswijzen in een persoonlijke brief op de hoogte gesteld van de reactie van het bevoegd gezag. Daarnaast zijn de indieners die nog niet betrokken waren bij de toekomstige ontwikkeling van de Afsluitdijk alsnog uitgenodigd in het verdere proces te participeren.

Het plan-MER en het ontwerp van de Structuurvisie Toekomst Afsluitdijk worden naar verwachting in het voorjaar van 2011 ter inzage gelegd. Tijdens de terinzagelegging kan iedereen opnieuw een zienswijze inbrengen.

Meer informatie

Op www.rijkswaterstaat.nl/toekomstafsluitdijk is informatie te vinden over het project Toekomst Afsluitdijk. U vindt daar onder andere de Notitie reikwijdte en detailniveau (de inhoudsopgave van het plan-MER), het rapport 'Dijk en Meer - eindrapportage verkenning Toekomst Afsluitdijk', maart 2009.

U kunt zich op deze website ook aanmelden voor de digitale nieuwsbrief.

Zienswijzen op NRD Toekomst Afsluitdijk

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
001			Spuisluizen Den Oever	Uit het rapport Dijk en Meer blijkt dat in de overheidsreferentie 2100 Robuust ten oosten van de huidige spuisluizen bij Den Oever nieuwe spuisluizen komen. Dit is uiterst kwalijk voor de bereikbaarheid van de haven, die samenhangt met de huidige spuistromen. Ook zal de scheepvaartroute langs Den Oever binnen een paar jaar dichtslibben. Welke compenserende maatregelen worden genomen?	Eén van de varianten uit het rapport Dijk en Meer noemt de aanleg van nieuwe spuisluizen, iets oostelijk van de locatie van het bestaande spuicomplex. In de Plan-MER zal worden benoemd dat de verplaatsing van de spuisluizen effect kan hebben voor de scheepvaartgeulen en dat hiervoor aandacht moet zijn bij de uitwerking van de plannen.	Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.
		001-02	Uitstraling	Inspreker brengt naar voren dat de visies mede moeten worden beoordeeld op hun uitstraling naar de gemeenten Wieringen en Wunseradiel	Als blijkt de effecten van de visies in het Project Toekomst Afsluitdijk zich uitstrekken tot beide genoemde gemeenten, dan komen deze in het Plan-MER terug.	Het Plan-MER gaat -waar relevant- op genoemd punt in.
		001-03	Dijkhoogte	Voor de Afsluitdijk is een dijkhoogte van 10 meter voorzien bij een veiligheidsnorm van 1;10.000. Voor het project Den Oever een dijk van 11 meter bij een veiligheidsnorm 1:4.000, terwijl hier de waterstuwung bij maatgevende omstandigheden geringer is. Hoe is dit verschil te verklaren?	Bij de toepassing van de wettelijke veiligheidsnormen voor waterveiligheid spelen naast de hoogte van de waterkering ook de aanwezige vorm van het dwarsprofiel en andere ontwerpaspecten een rol. Een dijk met een steil buitentalud kent bijvoorbeeld een grotere golfoploop; daar is een relatief hogere kruin nodig dan bij een dijk met een flauwer talud. De Afsluitdijk kent aan de Waddenzeezijde een vrij flauw talud. Bovendien is in een van de voorlopige ontwerpen ook nog een extra berm opgenomen, die de golfoploop nog verder afremt. Daardoor kan met een relatief lage kruin worden volstaan.	Geen
		001-04	Wieringer-randmeer	Inspreker stelt dat het project Wieringerrandmeer volkomen los van het project Toekomst Afsluitdijk moet worden beoordeeld en gefinancierd.	In het Plan-MER voor het project Toekomst Afsluitdijk vindt geen beoordeling van effecten plaats van het project Wieringerrandmeer.	Geen

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
		001-05	Blue energy	De techniek van blue energy staat nog teveel in de kinderschoenen om een factor van belang te zijn.	In het Plan-MER en de maatschappelijke kosten-batenanalyse worden de effecten van de diverse ontwikkelstadia van een blue energy centrale (pilot, kleine, een grote centrale) in beeld gebracht. De haalbaarheid van deze nieuwe techniek zal in de besluitvorming een rol spelen.	Geen
		001-06	Voorkeur alternatief	De visie Waddenwerken geeft de meeste voordelen en belooft de meest duurzame visie te zijn.	Het Plan-MER brengt de effecten van de visies / alternatieven zo neutraal mogelijk in beeld en bevat geen keuze. De informatie is vervolgens bedoeld voor de beoordeling en waardering van de visies en het maken van een keuze door de bestuurders. Daarbij zijn ook de resultaten van de maatschappelijke kosten-batenanalyse beschikbaar.	Geen
		001-07	Hoogwaterkering Den Oever	Waarop is gebaseerd dat de Hoogwaterkering Den Oever via een provinciaal inpassingsplan zal worden gerealiseerd?	De Notitie RenD is op dit punt onjuist. Pas op het moment dat duidelijk is op welke wijze Den Oever beschermd zal worden, volgt ook een keuze tussen een gemeentelijk bestemmingsplan of een provinciaal inpassingsplan. Omdat het om een locale ingreep gaat, gaat de voorkeur voorsnog uit naar een bestemmingsplan.	Het MER zal op dit punt niet verwijzen naar een inpassingsplan.
002		002-01	Hoogwaterkering Den Oever	Inspreker stelt voor om het plan voor de Hoogwaterkering Den Oever samen te trekken met de plannen voor de Toekomst Afsluitdijk. Dat kan naar inhoud (dijkversterking) en planning en levert besparing op aan kosten. Wat betreft de Hoogwaterkering Den Oever is plan 3b het enige goede plan. Door voor de Afsluitdijk een sober plan te kiezen blijft geld over voor de Hoogwaterkering Den Oever.	Tussen de projecten Hoogwaterkering Den Oever en Toekomst Afsluitdijk vindt regelmatig, zowel bestuurlijke als inhoudelijke, afstemming plaats. Binnen het project Hoogwaterkering Den Oever wordt een Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse en een financieel Haalbaarheidsonderzoek opgesteld voor alle varianten binnen het project Hoogwaterkering Den Oever (dus ook de variant 3B). Bij deze twee onderzoeken worden ook de raakvlakken met en eventuele financiële mogelijkheden met het project Toekomst Afsluitdijk bekeken.	Geen
		002-02	Visserij	Verschillende van de visies beperken de	Het Plan-MER en de maatschappelijke	De heel korte

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
				mogelijkheden voor de visserij doordat schorren worden gepland aan binnen en/of buitenkant van de Afsluitdijk. Hiertegen maakt inspreker bezwaar.	kosten-batenanalyse brengen de effecten in beeld van de diverse visies / alternatieven. Daarbij zal ook gekeken worden naar de effecten op de visserij. Deze effecten kunnen zowel positief als negatief uitvallen. Bij de keuze uit de alternatieven kan vervolgens met deze effecten rekening worden gehouden.	vermelding van de economische effecten op de visserij krijgt in het Plan-MER meer aandacht.
003		003-01	Regionale economie	Inspreker pleit voor het opnemen van een ambitie voor versterking van de regionale economie in het project Toekomst Afsluitdijk	De diverse visies voor de Toekomst van de Afsluitdijk bevatten voorstellen voor de versterking van de regionale economie. Waar deze voorstellen voldoende concreet zijn worden deze in het Plan-MER en de maatschappelijke kosten-batenanalyse beoordeeld.	Het Plan-MER gaat op genoemde effecten in.
		003-02	Integrale aanpak en innovatie	Inspreker pleit voor een integrale en innovatieve aanpak door een traditionele dijkversterking om te zetten in een daadwerkelijke dijkverbetering.	Ook deze ambitie om tot een integrale en innovatie aanpak te komen is onderdeel van het project. Het tot nu toe gevoerde planproces getuigt daar ook van. Plan-MER en maatschappelijke kosten-batenanalyse zullen de informatie bevatten waarmee een beoordeling van de meerwaarde van de diverse voorstellen mogelijk is.	Geen
		003-03	Hoogwaterkering Den Oever	Inspreker mist in de startnotitie Hoogwaterkering Den Oever het plan van de heer P. de Helder. Dit plan biedt mogelijkheden voor een integrale aanpak met het project Toekomst Afsluitdijk onder leiding van één organisatie. Dit idee is te snel afgeserveerd. Inspreker somt tal van voordelen op van combinatie van beide plannen.	Tussen de projecten Hoogwaterkering Den Oever en Toekomst Afsluitdijk vindt regelmatig, zowel bestuurlijke als inhoudelijke, afstemming plaats. Ook het 'plan de Herder' is gezamenlijk besproken. Het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap heeft besloten welke varianten in de Startnotitie Hoogwaterkering Den Oever worden opgenomen. Op basis van de inspraakreacties en het advies van de Commissie m.e.r. zal de provincie de definitieve MER-richtlijnen vaststellen. Het Plan-MER Toekomst Afsluitdijk zal zich richten op het in beeld brengen van de	Geen

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
					effecten van de ingediende visies/alternatieven voor de Afsluitdijk zelf. Het plan van de heer P. de Helder maakt daar geen onderdeel van uit.	
		003-04	Hoogwaterkering Den Oever	De plannen voor de versterking van de Hoogwaterkering Den Oever kunnen gevolgen hebben voor de natuurwaarden in de Waddenzee. De plannen voor de Toekomst Afsluitdijk zouden dan kunnen bijdragen aan de mogelijk noodzakelijke natuurcompensatie. Dit is een extra argument voor het integreren van beide plannen onder leiding van één organisatie	In het MER en de natuurtoets voor de Hoogwaterkering Den Oever zullen de effecten worden bepaald op de natuurwaarden in de Waddenzee en in welke mate de maatregelen natuurcompensatie behoeven. Indien in een latere fase blijkt dat de eventuele natuurcompensatie van de Hoogwaterkering Den Oever kosteneffectief gecombineerd kan worden met de plannen voor de Toekomst Afsluitdijk, dan is dat het juiste moment om daarover nadere afspraken te maken	Geen
		003-05	Beoordelingskader	Inspreker kan zich in grote lijnen in het beoordelingskader vinden. Wel wordt uitbreiding gevraagd van recreatie met toerisme, leisure etc. Voorts wordt gesteld dat de effecten op landbouw en industrie in een groot gebied merkbaar kunnen zijn via de zoetwatervoorziening en de waterhuishouding.	Dank voor de steun voor het beoordelingskader. De uitbreiding naar toerisme en leisure is al onderdeel van het beoogde Plan-MER in die zin dat alle recreatieve effecten op het niveau van een Plan-MER in beeld worden gebracht. De welvaartseffecten van recreatie, landbouw en industrie krijgen ook een plek in de op te stellen maatschappelijke kosten-batenanalyse. Eventuele effecten op de zoetwatervoorraad en waterhuishouding worden in beeld gebracht.	Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.
		003-06	Economische effecten	Inspreker stelt dat bij het bepalen van de voorkeursbeslissing niet alleen gekeken moet worden naar milieu, kosten en techniek, maar ook naar economische factoren.	Het Plan-MER is niet direct bedoeld om de economische effecten van een plan in beeld te brengen. Deze effecten zullen wel worden aangegeven. Deze economische factoren staan centraal in de maatschappelijke kosten-batenanalyse, waarin de welvaartseffecten (in termen van kosten en baten) van de diverse planalternatieven worden bepaald.	Geen
004		004-01	Overheids-	Inspreker vindt dat de beide	Om praktische redenen is gekozen om één	Geen

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
			referenties	overheidsreferenties niet tegemoet komen aan een integrale oplossing waarbij natuur gekoppeld wordt aan duurzame veiligheidsopgaven. De beide overheidsreferenties moeten als echte referentie in het Plan-MER worden meegenomen en niet als alternatief. Inspreker pleit voor een integrale oplossing die uitgaat van het gereserveerde bedrag van € 750 miljoen voor een integrale aanpak.	<p>plan als referentie in het onderzoek mee te nemen. De overheidsreferentie 2100 Robuust wordt gebruikt als referentie in Plan-MER en in de maatschappelijke kosten-batenanalyse. Dit alternatief wordt ook vergeleken met de situatie dat geen verbeterplan wordt uitgevoerd. Het Basisalternatief wordt op een vergelijkbare wijze als de visies in het onderzoek meegenomen.</p> <p>Voor de bestuurlijke keuze is deze onderzoeksmethode niet bepalend. Dan gaat het om effecten en meerwaarde. De onderzoeken zijn er op gericht om objectief te kunnen vaststellen welke meerwaarde een integrale oplossing met zich meebrengt. Het is de bestuurlijke inzet tot een passend besluit te komen inclusief financiering.</p>	
		004-02	Natuur-waarde Waddenzee	Inspreker stelt dat overheden en natuurorganisaties inzetten op een grootschalig en grootscheeps herstel van de natuur in de Waddenzee en dat de inrichting van de toekomstige Afsluitdijk daaraan moet bijdragen.	Plan-MER en Passende Beoordeling (in het kader van de Natuurbeschermingswet) zullen aangeven in welke mate de diverse planalternatieven bijdragen aan de natuurlijke kwaliteiten van het gebied rond de Afsluitdijk. Op basis daarvan – en op grond van andere overwegingen – zal een bestuurlijke keuze tot stand komen.	Geen
		004-03	Natuurdoel	Inspreker acht de natuurdoelstelling voor de Waddenzee vergelijkbaar met de harde veiligheidsdoelstelling en vraagt dit ook zo aan te geven.	De aanleiding voor het project Toekomst Afsluitdijk is de toetsing waarin de dijk niet meer voldoet aan de wettelijke veiligheidsnorm. Die toetsing vormt de harde kern van het project. Voor de natuur gelden andere onderbouwingen, die in het kader van Natura 2000 een eigen hardheid kennen. Dit neemt niet weg dat het de ambitie is om deze doelstellingen in het project Toekomst Afsluitdijk aan elkaar te koppelen. Daarbij blijft echter de veiligheidsdoelstelling van een	Geen

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
					andere orde dan doelen op het gebied van natuur, energie etc.	
		004-04	Open zoet – zout verbinding	Inspreker is het eens met het schrappen van grootschalige windmolenparken, woningbouw en ov-verbinding in het onderzoek, maar niet met het schrappen van een open zoet-zout verbinding. Deze zou op zijn minst niet onmogelijk moeten worden gemaakt.	In het planproces is van een groot aantal suggesties uiteindelijk via een zorgvuldig proces een viertal visies overgebleven die in de huidige planfase nader worden onderzocht. In die plannen zitten alleen beheersbare zoet zoutverbindingen.	Geen
		004-05	Minder defensief	Inspreker pleit ervoor in het Plan-MER minder restrictief en defensief inzicht te geven in de kansen voor een integrale aanpak.	Het is de ambitie om tot een integrale aanpak van de Afsluitdijk te komen. Het onderzoek is echter zakelijk en objectief ingezet. Dat kan overkomen als restrictief en defensief. Beoogd wordt een zodanige kwaliteit van onderzoek te leveren dat de besluitvorming niet over het onderzoek gaat, maar over het verzilveren van kansen.	Geen
		004-06	Combinaties	Inspreker vraagt om meer inzicht te geven in de kansen en meerwaarde van gecombineerde onderdelen uit de vier visies.	De gekozen werkwijze voorziet er in dat de effecten van de onderdelen van de visies apart worden beschreven én dat de combinatiemogelijkheden worden benoemd. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om tot een samengestelde voorkeursbeslissing te komen met meerwaarde.	Voor zover de notitie RenD hierin nog niet voorziet wordt in het Plan-MER een werkwijze gekozen die uitgaat van de afzonderlijke beoordeling van de samenstellende delen van de visies én de mogelijkheden tot combinatie.
		004-07	Studiegebied	Inspreker pleit voor de keuze van een ruim studiegebied, dat zich uitstrekt tot effecten in de gehele westelijke Waddenzee en het hele IJsselmeer	In het Plan-MER wordt een ruim studiegebied aangehouden, waarbij het van het soort ingreep en effect afhangt welke omgrenzing wordt gehanteerd.	In het Plan-MER wordt het studiegebied nader bepaald
		004-08	Natuurlijke klimaatbuffer	Inspreker stelt dat de klimaatverandering geleidelijk plaatsvindt en dat de aanpassing van de dijk ook geleidelijk en gefaseerd zou kunnen plaatsvinden, waarbij ook natuurlijke	Voor de vergelijking van de visies is uitgegaan van een harde en gelijke eis, namelijk dat de zeewering tot 2100 een veiligheid biedt van 1:10.000 bij het meest	Geen

No	Naam / organisatie	No deelreactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
				klimaatbuffers een plek zouden kunnen krijgen.	vergaande klimaatscenario (+ 85 cm in 2100). Beoordeeld wordt hoe robuust en hoe aanpasbaar elke visie is bij afwijkingen van dit scenario. De visies bevatten geen voorstellen voor klimaatbuffers.	
005		005-01	Hoogwaterkering Den Oever	Het project hoogwaterkering Den Oever en Toekomst Afsluitdijk vragen om een integrale aanpak. Drie van de vier uitwerkingsvarianten van de startnotitie Den Oever hebben een directe relatie met schutsluis, draaibrug en spuisluizen van de Afsluitdijk. Inspreker vraagt om nog beter samenwerking tussen Rijkswaterstaat en Hollands Noorderkwartier zodat de plannen elkaar kunnen completeren.	Tussen de projecten Hoogwaterkering Den Oever en Toekomst Afsluitdijk vindt regelmatig, zowel bestuurlijke als inhoudelijke, afstemming plaats. Daarin worden genoemde relaties aan de orde gesteld. Nadat voor beide projecten de effectonderzoeken zijn uitgevoerd zullen op basis daarvan eventuele vervolgstappen worden gezet.	Geen
		005-02	Haven Den Oever	De toekomst van de Afsluitdijk kan grote invloed hebben op de haven van Den Oever en daarmee ook op de visserij. Dit aspect is onderbelicht. Dit punt moet niet weggeschoven worden onder overige aspecten.	Het Plan-MER en de Maatschappelijke Kosten-batenanalyse brengen de effecten in beeld van de diverse visies / alternatieven. Daarbij zal ook gekeken worden naar de effecten op de visserij. Bij de keuze uit de alternatieven kan vervolgens met deze effecten rekening worden gehouden.	De heel korte vermelding van de economische effecten op de visserij krijgt in het Plan-MER meer aandacht.
		005-03	Basisalternatief	Inspreker constateert dat de kunstwerken in het Basisalternatief een levensduur hebben tot 2050 en de rest van de alternatieven rekenen met een veiligheid die is gegarandeerd tot 2100. Inspreker pleit ervoor in één keer goed te investeren en ook aan te sluiten bij de plannen voor de hoogwaterkering Den Oever	Bij het effectonderzoek zal er van worden uitgegaan dat het Basisalternatief omstreeks 2050 aanvullende maatregelen vergt om het veiligheidsniveau vanaf dat moment te waarborgen. In het Plan-MER en de maatschappelijke kosten-batenanalyse worden zowel voor een renovatie van de kunstwerken (Basisalternatief) tot 2050 als voor nieuwbouw tot 2100 de effecten in beeld gebracht. Bij de keuze uit alternatieven zal met deze effectbeschrijving rekening worden gehouden.	Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.
		005-04	Sluizen Den Oever	Inspreker vindt verplaatsing van de spuisluizen Den Oever in oostelijke richting onwenselijk gezien de doorvaart tussen	In de Plan-MER zal, zowel voor de huidige als voor een meer oostelijke locatie van de spuisluizen, aandacht worden besteed aan de	Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
				IJsselmeer en Waddenzee. De spuistroom houdt de haven open.	te verwachten effecten op eventuele aanslibbing van scheepvaartgeulen en welke maatregelen dan kunnen worden getroffen.	
006		006-01	Haven Den Oever	Inspreker wijst op het belang van de haven van Den Oever, die zorgt voor werkgelegenheid en daarmee ook voor de leefbaarheid van het dorp Den Oever. Inspreker vreest dat hiermee in de plannen onvoldoende rekening wordt gehouden.	De diverse visies voor de Toekomst van de Afsluitdijk bevatten voorstellen voor de versterking van de regionale economie. Waar deze voorstellen voldoende concreet zijn worden deze in het Plan-MER en de maatschappelijke kosten-batenanalyse beoordeeld.	Het Plan-MER gaat op genoemde effecten in.
		006-02	Hoogwaterkering Den Oever	Inspreker pleit voor een nauwer samenwerking die leidt tot een integrale oplossing die voorziet in zowel de waterkering Den Oever als de Toekomst Afsluitdijk. Daarbij moet volgens inspreker tenminste uit worden gegaan van alternatief 3B van de varianten van het Hoogheemraadschap en nog beter zou het zijn om tot integratie te komen op basis van de plannen van P. de Herder.	Tussen de projecten Hoogwaterkering Den Oever en Toekomst Afsluitdijk vindt regelmatig, zowel bestuurlijke als inhoudelijke, afstemming plaats. Ook het 'plan de Herder' is gezamenlijk besproken. Op bestuurlijk niveau is vervolgens vastgesteld welke varianten in de Startnotitie Hoogwaterkering Den Oever zijn opgenomen. Het Plan-MER Toekomst Afsluitdijk zal zich richten op het in beeld brengen van de effecten van de ingediende visies/alternatieven. Het plan van de heer P. de Helder maakt daar geen onderdeel van uit.	Geen
		006-03	Hoogwaterkering Den Oever	Inspreker brengt tal van argumenten naar voren voor de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van alternatief 3B voor de Hoogwaterkering Den Oever.	De naar voren gebrachte argumenten zijn niet direct van belang voor het project Toekomst Afsluitdijk. Deze argumenten kunnen worden ingebracht bij het Hoogheemraadschap	Geen
007		007-01	Recreatie	Inspreker wijst op het belang van open vaarwater met voldoende voorzieningen voor toerzeilen. Inspreker loopt de diverse alternatieven langs en geeft aan dat het ongewenst is dat open water verloren gaat, wil graag onbelemmerde doorvaart met naviducten en vraagt om bij het inrichten van voorzieningen rekening te houden met milieuverontreiniging door nachtelijke	In het Plan-Mer worden de effecten op de recreatie opgenomen. De suggesties die hier zijn gedaan, zullen zo goed mogelijk worden benut bij de uitwerking van de beoordeling. Daarbij speelt wel een rol dat pas bij de uitwerking van het gekozen planalternatief de plannen voldoende gedetailleerd zullen zijn om op alle punten in te gaan.	Opmerkingen worden benut bij de uitwerking van de beoordeling.

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
				verlichting		
		007-02	Recreatie	Inspreker vraagt bij de detaillering rekening te houden met de wensen vanuit de watersport: voldoende ruimte voor evenementen in het noordelijk deel van het IJsselmeer / aandacht voor de inrichting van de zachte kuststrook aan het IJsselmeer	In het Plan-Mer en eveneens in de maatschappelijke kosten-batenanalyse worden de effecten op de recreatie opgenomen. De suggesties die hier zijn gedaan, zullen zo goed mogelijk worden benut bij de uitwerking van de beoordeling. Daarbij speelt wel een rol dat pas bij de uitwerking van het gekozen planalternatief de plannen voldoende gedetailleerd zullen zijn om op alle punten in te gaan.	Opmerkingen worden benut bij de uitwerking van de beoordeling.
		007-03	Vormgeving	Inspreker vraagt om een goede vormgeving van een door hem gewenste centrale voor getijdenenergie of blue energy. Het achterwege laten van windmolens wordt onderschreven,	De aanwezigheid van een blue-energy-centrale of voorziening voor getijdenenergie wordt meegenomen bij de beoordeling van de ruimtelijke kwaliteit. De nadere ruimtelijke inpassing van dergelijke voorzieningen zal bij de uitwerking van de structuurvisie een rol spelen en te zijner tijd in een Besluit-MER aan de orde komen.	Geen
		007-04	Natuur	Inspreker is geen voorstander van het extra creëren van speciale natuurgebieden als onderdeel van de renovatie van de Afsluitdijk. Daarbij wijst inspreker er op dat klimaatverandering ook verandering van de natuur met zich meebrengt. Restrictieve maatregelen hebben dan geen zin	Het Plan-MER levert informatie over de effecten op natuur. Met deze informatie vindt vervolgens de bestuurlijke besluitvorming plaats over het al dan niet tot stand brengen van speciale natuurgebieden.	Geen
008		008-01	Recreatie	Inspreker vraagt in het Plan-MER de positieve en negatieve gevolgen voor de watersport in beeld te brengen. Daarbij gaat het volgens inspreker om behoud van vaarwater, openheid, vergroting van de capaciteit van sluisen, scheiding beroepsvaart en recreatievaart, veiligheid op het water en verbetering van aanlegmogelijkheden	In het Plan-MER en de maatschappelijke kosten-batenanalyse worden de effecten op de recreatie opgenomen. De suggesties die hier zijn gedaan, zullen zo goed mogelijk worden benut bij de uitwerking van de beoordeling. Daarbij speelt wel een rol dat pas bij de uitwerking van het gekozen planalternatief de plannen voldoende gedetailleerd zullen zijn om een op alle punten in te gaan.	Opmerkingen worden benut bij de uitwerking van de beoordeling
Cie		Cie -01	Doelstelling	De Cie m.e.r. vraagt een duidelijk	De staatsecretaris van VenW heeft op 29	Het Plan-MER gaat

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
m.e.r.			en ambitie	onderscheid te maken in kerndoelen en afgeleide of nevendoele en deze doelen zo concreet te maken dat de alternatieven objectief kunnen worden getoetst aan het doelbereik. Tevens wordt gevraagd om aan te geven hoe met het nieuwe normenkader voor waterveiligheid (overstromingskans op dijkkringniveau) in het Plan-MER wordt omgegaan.	januari 2010 mede namens de minister van VROM een brief aan de Tweede Kamer gestuurd over de Structuurvisie Afsluitdijk. Daarin staat dat de waterveiligheid voorop staat, maar ook kansen kunnen worden benut voor duurzame energiewinning, transport over water en land, recreatieve ontwikkeling en natuurontwikkeling en/of visserij. Het Plan-MER zal aan het kerndoel en de nevendoele aandacht besteden. Daarbij komt ook de normering voor waterveiligheid aan bod.	op genoemd punt in.
		Cie-02	Beleidskader	De Cie m.e.r. vraagt in het Plan-MER een overzicht van relevante beleidskaders te geven en noemt daarbij zeven kaders die in elk geval benoemd moeten worden.	Onderschreven wordt dat deze beleidskaders relevant zijn voor de planontwikkeling	De genoemde beleidskaders zullen in het Plan-MER worden benoemd.
		Cie-03	Besluitvorming	De Cie m.e.r. vraagt in het Plan-MER aan te geven over welke planonderdelen op basis van het Plan-MER wordt besloten, welke vervolgbesluiten nodig zijn voor de realisatie ervan en welke instanties voor deze besluiten verantwoordelijk zijn.	De resultaten van het Plan-MER en informatie uit onder meer de maatschappelijke kosten-batenanalyse vormen een belangrijke grondslag voor het nemen van de voorkeursbeslissing in de structuurvisie. Het Plan-MER zal de milieueffecten van deze voorkeursbeslissing beschrijven. De structuurvisie en een daarbij op te stellen bestuursakkoord over de realisatie zullen het gevraagde inzicht over de vervolgbesluiten en de verantwoordelijkheden bieden.	Het samenstel van de structuurvisie en het Plan-MER bieden het gevraagde inzicht.
		Cie-04	Integraal afweegkader	De Cie m.e.r. wijst op de rol van het Plan-MER en de maatschappelijke kosten-batenanalyse bij de ontwikkeling en keuze van het voorkeursalternatief. De Cie m.e.r. acht afstemming over uitgangspunten, reikwijdte en uitwerkingsniveau essentieel en noemt hierbij referentiesituatie, alternatieven, tijdshorizon, monetariseren natuureffecten, verhouding van uitkomsten en een gezamenlijke begeleidingsgroep.	Beide onderzoeken (Plan-MER en maatschappelijke kosten-batenanalyse) vinden in nauwe samenhang plaats juist om op de genoemde punten uniformiteit te verkrijgen. Een bijzonder punt is het monetariseren van natuureffecten. De natuureffecten zoals die in het Plan-MER worden gesignaleerd zullen met de methode van de	Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.

No	Naam / organisatie	No deelreactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
					<p>natuurwaardeindicator, zoals ontwikkeld door het Planbureau voor de Leefomgeving, van een waardering worden voorzien die benut zal worden in de maatschappelijke kosten-batenanalyse. De methode van de natuurwaardeindicator wordt speciaal voor dit project aangevuld voor de natuurtypen die rond de Afsluitdijk voorkomen.</p>	
		Cie-05	Studiegebied en planhorizon	<p>De Cie m.e.r. beveelt aan het studiegebied zodanig te kiezen dat alle onderscheidende effecten voldoende beschreven kunnen worden. Ook effecten op grotere afstand kunnen relevant zijn vanuit het principe van duurzame ontwikkeling. De planhorizon van 2100 kan naast de genoemde gevoeligheid voor klimaatverandering, ook van belang zijn voor waterveiligheid en voor de beoordeling vanuit het oogpunt van duurzame ontwikkeling.</p>	<p>Het studiegebied is in de Notitie RenD nog niet bepaald, omdat op voorhand niet het geografische invloedsgebied kon worden benoemd. In het Plan-MER zal per aspect wel het relevante gebied worden aangegeven.</p> <p>De keuze voor de planhorizon 2100 is juist gekozen vanwege het aspect waterveiligheid en de doorkijk van het klimaatscenario tot 2100.</p>	<p>In het Plan-MER zal het studiegebied nader worden onderbouwd.</p>
		Cie-06	Referentie	<p>De Cie m.e.r. wijst er op dat de keuze van het Basisscenario als referentie er niet toe mag leiden dat de vergelijking met de huidige situatie / autonome ontwikkeling buiten beeld blijft. Voorts vraagt de Cie om een gevoeligheidsanalyse van zaken waarvan het doorgaan onzeker is, zoals besluiten over het waterpeil in het IJsselmeer</p>	<p>In het Plan-MER wordt de overheidsreferentie 2100 Robuust vergeleken met de situatie dat geen verbeterplan voor de Afsluitdijk wordt uitgevoerd. Verder worden alle alternatieven vergeleken met 2100 Robuust als referentie. Deze keuze is gemaakt om de vergelijkbaarheid met de maatschappelijke kosten-batenanalyse te waarborgen.</p> <p>Voor een aantal belangrijke toekomstige ontwikkelingen wordt een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd.</p>	<p>Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.</p>
		Cie-07	Basialternatief	<p>De Cie m.e.r. merkt op dat het Basialternatief niet voldoet aan het uitgangspunt van waterveiligheid tot 2100</p>	<p>Bij het effectonderzoek zal er van worden uitgegaan dat het Basialternatief omstreeks 2050 aanvullende maatregelen vergt om het veiligheidsniveau vanaf dat moment te waarborgen. In het Plan-MER en de maatschappelijke kosten-batenanalyse</p>	<p>Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.</p>

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
					worden zowel voor een renovatie van de kunstwerken (Basisalternatief) tot 2050 als voor nieuwbouw tot 2100 de effecten in beeld gebracht. Bij de keuze uit alternatieven zal met deze effectbeschrijving rekening worden gehouden.	
		Cie-08	Kern en componenten	De Cie m.e.r. vraagt om de uitsplitsing van de visies in kernen en componenten duidelijk aan te geven en geeft aan welke componenten onderdeel uitmaken van een alternatief	Na het uitbrengen van de Notitie RenD is de omschrijving van de kernen en componenten verder uitgewerkt en is ook aangegeven welke componenten passen bij welke kernen.	Het onderzoek bevat een nadere beschrijving van de kernen, componenten en van de combinaties.
		Cie-09	Voorkeursalternatief	De Cie m.e.r. adviseert in het Plan-MER het voorkeursalternatief integraal en samenhangend te beschrijven en apart te beoordelen	De structuurvisie is gericht op het beschrijven en onderbouwen van de keuze van het voorkeursalternatief. Het Plan-MER zal het voorkeursalternatief tevens (kort) typeren en op alle punten van een effectbeoordeling voorzien.	Het Plan-MER bevat een beschrijving van het voorkeursalternatief.
		Cie-10	Milieu - algemeen	De Cie m.e.r. doet in algemene zin aanbevelingen voor de effectbeoordeling: Consistente wijze van het gebruik van beschikbare kennis, expert judgement en globale berekeningen Volledig en concreet inkaderen van de beoordelingscriteria Houd rekening met activiteiten waartoe de alternatieven zullen leiden Geef de gevoeligheid aan voor klimaatverandering Geef een beschouwing over onzekerheden Maak onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten.	Het Project Toekomst Afsluitdijk werkt volgens de adviezen van de Commissie Elverding, door in deze verkenningsfase de effecten in beeld te brengen met verstandige benaderingen en niet met (schijnbaar) exacte berekeningen. De opmerking van de Commissie m.e.r. wordt gezien als ondersteuning van deze inzet. Bij de toepassing van dit uitgangspunt worden de opmerkingen van de Commissie betrokken.	De opmerkingen leiden tot een verdere toespitsing van het onderzoek.
		Cie-11	Water en morfologie	De Cie m.e.r. adviseert de beïnvloeding van de morfologie als een apart criterium in het onderzoek op te nemen.	Dit advies wordt onverkort overgenomen	Toevoeging van het criterium morfologie in het beoordelingskader
		Cie-12	Natuur	De Cie m.e.r. doet voorstellen voor een	Deze adviezen worden ter harte genomen bij	Het Plan-MER gaat

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
				andere wijze van rangschikking van de informatie over natuur naar beoordelingscriteria (offensief, defensief, gevolgen voor soorten) en effecten (aanleg, eindfase).	het uitvoeren van het onderzoek. Bij de uitvoering van het onderzoek komt naar voren dat een mogelijk iets andere wijze van het presenteren van de resultaten naar de opvatting van de onderzoekers meer inzicht biedt.	op genoemd punt in.
		Cie-13	Natuur	De Cie m.e.r. adviseert in het kader van de gebiedsbescherming ook de invloed van activiteiten buiten een beschermd gebied in het onderzoek te betrekken. De Cie onderschrijft dat het detailniveau van het effectonderzoek aan kan sluiten bij het detailniveau van de structuurvisie, maar stelt dat wel een kwantitatieve benadering noodzakelijk is. Het gaat in het onderzoek niet alleen om Natura 2000, maar ook om de ecologische hoofdstructuur.	Het advies van de Commissie wordt gevolgd door bij de passende beoordeling ook een kwantitatieve benadering te hanteren en door ook de effecten op de waarden van de ecologische hoofdstructuur in het onderzoek te betrekken.	Het onderzoek wordt in overeenstemming gebracht met het advies van de Commissie.
		Cie-14	Landschap en cultuur-historie	De Cie m.e.r. heeft een aantal gerichte aanbevelingen voor de inrichting van het onderzoek naar de gevolgen van de alternatieven voor het landschap en de cultuurhistorie.	Voor het onderzoek naar landschap en cultuurhistorie is de notitie van RenD nog vrij algemeen van aard. Met deskundigen is een beoordelingskader ontwikkeld dat specifiek van toepassing is op de Afsluitdijk en omgeving. Daarbij zijn de aanbevelingen van de Commissie betrokken.	Het beoordelingskader is uitgewerkt, mede op basis van de adviezen van de Commissie.
		Cie-15	Recreatie	De Cie m.e.r. vraagt om de kansen en belemmeringen voor recreatie in beeld te brengen en daarbij rekening te houden met o.a. Natura 2000. Ook vraagt de Commissie aandacht te besteden aan de fietsroute.	Met genoemde aspecten wordt in het onderzoek rekening gehouden.	Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.
		Cie-16	Nautische veiligheid	De Cie m.e.r. adviseert om de alternatieven te beoordelen op het criterium scheepvaartveiligheid.	Hoewel naar verwachting de alternatieven niet onderscheidend zijn voor dit criterium en hier geen sprake is van milieueffecten zal het Plan-MER aan dit criterium aandacht besteden.	Het onderzoek wordt op dit punt uitgebreid met een indicatieve beoordeling.
		Cie-17	Overig	De Cie m.e.r. beveelt aan een goede samenvatting op te nemen, recent kaartmateriaal te gebruiken en leemten in	Met deze aanbevelingen zal rekening worden gehouden.	Het Plan-MER gaat op genoemd punt in.

No	Naam / organisatie	No deel-reactie	Onderwerp	Samenvatting deelreactie	Standpunt bevoegd gezag	Doorwerking in Plan-MER
				kennis aan te geven.		